

Het jaar 2015 verslagen: onderzoek jaarverslagen

Ruud G.A. Vergoossen

Voor u ligt *Het jaar 2015 verslagen: onderzoek jaarverslagen*, waarin verslag wordt gedaan van empirisch onderzoek naar de praktijk van de jaarverslaggeving. Het is inmiddels de eenentwintigste uitgave van de reeks *Het jaar xxxx verslagen*.

De onderwerpen in *Het jaar 2015 verslagen* zijn wederom gekozen op grond van hun actualiteit. De auteurs zijn echter vrij geweest om aan de uitwerking een eigen invulling te geven, waardoor zij hun stempel op de artikelen hebben gedrukt.

In het eerste artikel gaan Auke de Bos en Kees Camfferman in op de wijze waarop Nederlandse en Britse beursgenoteerde ondernemingen informatie geven over de toegepaste waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen. Zij focussen daarbij op de volgende vier onderwerpen: omzetverantwoording, materiële vaste activa, bedrijfscombinaties en hedge accounting. De Bos en Camfferman vinden dat vaak teveel standaardteksten worden gebruikt en dat de informatie vaak te weinig specifiek is, waardoor de informatiewaarde van de toelichting beperkt is. Zij laten echter aan de hand van voorbeelden zien dat sommige ondernemingen er wel degelijk in slagen de grondslagentoelichting toegankelijker te maken en meer ondernemingsspecifieke teksten met een hogere informatiewaarde te schrijven.

Het onderwerp voorzieningen in de jaarrekening wordt in het tweede artikel behandeld door Martin Hoogendoorn, Frans van der Wel en Haris Kadrić. Zij hebben de jaarrekeningen van de grootste Europese ondernemingen onderzocht. Het blijkt dat naast de in het verleden ook veelvuldig voorkomende reorganisatievoorzieningen 'nieuwe' voorzieningen verschijnen, die vooral te maken hebben met aansprakelijkheid, ontmanteling en herstel, en milieu. Hoogendoorn, Van der Wel en Kadrić constateren dat mutaties in voorzieningen het resultaat soms belangrijk beïnvloeden en dat de informatieverschaffing over voorzieningen niet altijd voldoet aan de eisen die daaraan worden gesteld. Ook lijken de gehanteerde disconteringsvoeten in voorkomende gevallen te hoog, hetgeen tot een te lage waardering van voorzieningen kan leiden.

Het derde artikel van Jan Backhuijs, ondergetekende

en Nees de Vos heeft als thema het kasstroomoverzicht. Bij de Europese ondernemingen die in het onderzoek zijn betrokken, zien zij een grote diversiteit voor wat betreft de classificatie van bepaalde kasstromen en de bij het kasstroomoverzicht verstrekte toelichtingsinformatie. Backhuijs, ondergetekende en De Vos vinden dat de kasstroomoverzichten van ondernemingen nog kunnen worden verbeterd waardoor zij onderling beter met elkaar kunnen worden vergeleken. Opvallend blijft overigens dat maar liefst 98% van de ondernemingen kiest voor de indirecte methode bij het opstellen van de kasstroom uit operationele activiteiten, terwijl in de regelgeving expliciet een voorkeur voor de directe methode wordt uitgesproken.

Dennis Jullens en Erik Roelofsen schrijven in het vierde artikel over het nut van informatie over bedrijfscombinaties voor beleggers. Fusies en overnames zijn vaak complexe en risicovolle transacties die ingrijpen op de toekomst van een onderneming. De informatie in de jaarrekening moet beleggers in staat stellen de economische en strategische rationale van die transacties te begrijpen. Dit is ook van belang in het kader van de verantwoording die het bestuur moet afleggen over het gevoerde beleid. De regels voor de verwerking van bedrijfscombinaties en de daarbij behorende toelichting zijn ingewikkeld en de kosten die ondernemingen moeten maken om aan die regels te voldoen zijn vaak aanzienlijk. Jullens en Roelofsen geven aanknopingspunten om de informatieverschaffing in de jaarrekening over fusies en overnames te verbeteren.

Het vijfde artikel dat is geschreven door Job Huttenhuis en Ralph ter Hoeven heeft als onderwerp de kwaliteit van risico-informatie in de jaarverslaggeving van Europese banken. Zowel vanuit IFRS als vanuit het prudentiële banktoezicht moeten banken informatie verstrekken over risico's die zij lopen. Huttenhuis en Ter Hoeven concluderen dat banken onder toezicht van de Europese Centrale Bank over het algemeen meer informatie publiceren ten aanzien van de geselecteerde risicogebieden dan lokaal onder toezicht staande banken. Daarnaast constateren zij dat Nederlandse banken gemiddeld genomen in lijn presteren met hun Europese collega's voor wat betreft de kwaliteit van de

toelichting. Wat daarbij evenwel opvalt, is dat Nederlandse banken de risico-informatie vaker laten controleren dan andere Europese banken.

In het zesde artikel gaan Kees Roozen en Bart Kamp in op de verwerking van derivaten in de jaarrekening van Nederlandse (niet-beursgenoteerde) organisaties. Zij geven aan dat het gebruik van derivaten vaak wordt geassocieerd met het lopen van grote financiële risico's, omdat door de gedaalde marktrente veel rentederivaten een grote negatieve waarde hebben. Inzage in de reële waarde van derivaten kan dan van belang zijn. Als derivaten voor risico-afdekking (hedging) worden gebruikt, constateren Roozen en Kamp echter dat de in het onderzoek betrokken organisaties op basis van Nederlandse verslaggevingsregels derivaten voornamelijk tegen kostprijs waarderen, onder toepassing van kostprijs-hedge-accounting. Ook derivaten waarbij geen hedge accounting wordt toegepast, worden meestal gevalueerd tegen kostprijs.

Het zevende en laatste artikel is geschreven door Arjan Brouwer, Peter Eimers en Henk Langendijk en gaat over de kernpunten in de nieuwe uitgebreide controleverklaring die is opgenomen in de jaarverslaggeving van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Zij hebben onderzocht in welke mate de kernpunten in de controleverklaring overeenkomen met de kritische grondslagen en schattingen in de toelichting en met de risico's genoemd in het bestuursverslag. Brouwer, Eimers en Langendijk stellen vast dat de kernpunten vaak overeenkomen met kritische grondslagen en

schattingen in de toelichting, maar dat een risico opgenomen in het bestuursverslag slechts sporadisch terugkomt als kernpunt in de controleverklaring. De accountant focust bij de kernpunten kennelijk op balansposten. Zaken als betrouwbaarheid en continuïteit van IT en het voldoen aan wet- en regelgeving, door veel ondernemingen aangeduid als risico's, komen nauwelijks terug als kernpunt.

Ik sluit af met een woord van dank aan de auteurs voor hun inspanningen, mede namens de andere leden van de redactie Kees Camfferman, Chris Knoops, Andries Smeding en Henk Verhoek. Ik hoop dat *Het jaar 2015 verslagen* een bijdrage levert aan de voortgaande verbetering van de jaarverslaggeving in Nederland en aan de kennis over de theorie, de regelgeving en de praktijk omtrent de in het onderzoek betrokken verslaggevingsonderwerpen.

De auteurs hebben hun artikel op persoonlijke titel geschreven. De redactie houdt zich uiteraard aanbevolen voor suggesties en opmerkingen naar aanleiding van dit bijzondere nummer van het MAB.

Ruud G.A. Vergoossen, voorzitter redactie Het jaar 2015 verslagen ■

Prof. dr. R.G.A. Vergoossen RA is partner-aandeelhouder BDO Accountants & Adviseurs en hoogleraar op het gebied van de externe financiële verslaggeving Nyenrode Business Universiteit en Maastricht University.